

Projekti është implementuar nga: **Qendra për dialog interkulturore
Kumanovë**

Tel. + 389 (0)70 816 722
e-mail: cid@macedonia.eu.org

Në bashkëpunim me:

Rinia pa Kufi, Gjilanë
e-mail: riniapakufi@gmail.com

Autorë të publikimit
Viktorija Jakimovska, Boshko Stankovski

Mentor
Prof. d-r Jorde Jakimovski

Përpunimi kompjuterik
Nofka Stojanova

Përkthimi:
Lindita Rexepi (*Shqip*)
Snezhana Orloviq Stojanoviq (*Sërbishtë*)
Ivan Gjoshevski (*Anglishtë*)

Finansuar nga:

Agjensinoni Suedez për zhvillim të bashkëpunimit ndërkombëtar (SIDA), si pjesë e programit regional dhe ndërfetar të East-West Institute

Demokratija e shkollës në mikro regjionin Kumanovë-Preshevë- Tërgovishtë

I. Përshkrim i projektit "Kërkime për shkallën e parnis demokracis në shkollë"

Nëse demokracinë e definojmë sipas konceptit të Noberto Bobbio si " shumë e të gjitha të drejtave fundamentale të cilët definojnë se cili/cila është i/e autorizuar të sjell vendime, në bazë të procedurave, mund të vëm deri në përfundim se thelbi i konceptit modern për demokracinë është në karakterin procesual dhe transparent, por më gjithë atë për një shoqëri të themi se është demokratike në kuptim të plotë të fjalës, nuk duhet të definohet vetëm regjimi politik. Demokratija nënkupton një sistem të vlerave të një shoqërie, si dhe qytetar aktiv, të cilët janë të vetëdijshëm për të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre, të cilët janë të përgaditur që atkthivisht të kthehen në procesin e sjelljes së vendimeve (siç përmendëm më par) sipas mekanizmit procesual të definuar.

Ndeshimet e sistemeve politike tek shtetet e Ballkanit janë bërë shumë shpejt. Insitucionet arsimore, të cilët janë të kyçura në këto situata të reja, sipas inercionit vazhduan në mënyrë të njëjtë të punës, të lënë vet të adaptohen ndryshimeve të sistemit të ri të vlerave. Pikërisht vlerat demokratike në shkollë nuk mësohen përmes materialit mësimor, por ato përfitohen më përvojë, përmes mënyrës se si mësimdhënësit dhe administratës së shkollës sjelljen ndaj nxënësve, duke e definuar vendin e tyre në procesin e sjelljes së vendimeve të cilat janë në favor të nxënësve. Të mësuarit e demokratike fillon qysh nga mosha fëmijore dhe vazhdon me procesin e socializimit.

Broshurën që ju e mbani në duar është fryt i projektit "**Kërkime për shkallën e parnis së demokracisë në shkollë**", që është bërë në teritorët e mikro regjionit të Kumanovë-Preshevë-Tërgovishtë dhe Gjilan. Projekti është implementuar nga ana e organizatës joqeveritare **Qendra për Dialog Interkulturore** nga Kumanova me ndihmën financiare nga East-West Institute.

Projekti kishte për qëllim të definojë situatën rreth organizimit demokratik të shkollave të mesme, përkatësisht mënyrën se si ato i promovojnë principet dhe vlerat demokratike.

Pyetësori ka qenë me kujdes i dizajnuar, pyetjet kanë qenë të ndara në disa grupe siç janë: mënyra e organizimit të nxënësve në trupat qendrore të shkollës; pjesëmarrja e nxënësve në organizimin e orëve dhe programeve mësimore; marrëdhëniet e nxënësve me administratën e shkollës; prezenca e organizatave nacionale dhe ndërkombëtare në shkollë; marrëdhëniet mes nxënësve; marrëdhëniet mes nxënësve (përkatësisht diskriminimi mes tyre); procesi i sjelljes së vendimeve në shkollë, dhe përfundimisht ndikimi politik nëpër shkollë.

Bobbio, Norberto, Il Futuro della Democrazia, Turin, Einaudi, 1984

Shpresojm se shkollat apo njësit lokale të Ministrisë për Arsim në qytet të cilat kanë qenë të kyçura në këtë projekt, publikimin e kësaj broshure nuk do ta marrin si kritikë, përshkak se nuk kemi pas për qëllim. Përkundrazi, kjo broshur duhet të shërbej si analizë e atyre problemeve të cilat janë më pak të vërejtura, dhe nuk mund të vërehen gjatë përpilimit dhe realizimit të programëve dhe planeve mësimore, njëhrit të cilat kanë rëndësi të madhe për procesin edukativ në përgjithsi.

Kjo broshur gjithashtu jep një analizë komparative të nxitimeve në këtë lëmi të cilët janë duke u hasur në qytetet nga mikro rëgjioni i lart përmendur, ashtu që kjo broshur mund të përdoret dhe si një udhëhëqës për insitucionet qeveritare dhe të organizatave joqeveritare gjatë marrjes së iniciativave më të gjëra të cilat nuk do të kufizohen vetëm me përmbajtje nacionale. Shpresojm se kjo broshur do të ndihmoj të ngritjen e vetëdijes tek të rrinjët për rëndësinë e shprehjes së mendimeve dhe pjesmarrjes aktive për sjelljen e vendimeve që janë në favor të tyre jo vetëm në shkollë por edhe në shoqëri e më gjërë.

II. Shqyrtimi mbi metodologjin e përdorur në këtë kërkim

Në këtë kërkim nxënësi është korrespondenti themelor të cilit i jipen edhe disa karakteristika socio - demografike dhe si i till vihet në rolë të kriteriumit për vlersim të mardhënieve, proceseve dhe situatave në sistemin arsimor.

Siç u parashikua edhe u vërtetua se mbas nxënësit që është subjekt i kërkimit fshihet edhe një personalitet, si pjesë e grupeve të ndryshme, nga populata qytetare apo e fashitit, përkatësis etnike, si dhe status të ndëryshëm social. Të gjithë këta faktor e determinojn perceptimin për funksionimin e dekomracisë në shkollë, posaçërishtë për pozitën e saj në atë sistem, si karig themelore për funksionim.

Në këtë kërkim është i përmbledhur qëndimi i nxënësit. Ai përgjigjet të vërtetesdhe se duhet të jemi të vetëdijshëm se nuk është i mundur indentifikim i plotë i një individi më mendimet dhe normat e grupës. Kjo është vërtetuar edhe në kërkimin tonë ku janë hasur përgjigje të cilat kanë qenë përjashtime nga distribuimi normal, që është në përputhje me disa karakteristika socio-demografike.

Në kërkimin e lart përmendur kanë qenë të kyçura shkolla të mesme nga regjioni i Kumanovës, Gjilanit, Preshevës, Tërgovishtës, përmes mostrës së përzgjedhuer kanë qenë nxënës të vitit të tretë dhe të parë, si pjesmarës reprezentativ të gjithë procesit edukativ. Nga të gjitha shkollat e meseme me qëllim janë të përzgjedhura gjimnazi dhe tekenika, tek të cilët kemi pas vërejtur një dallim sipas qëndrimeve dhe situatave që janë hasur nëpër qytetet ku është realizuar kërkimi.

Në këtë kërkim janë të përfshira më tepët aspektet për secilin nëntitul të pyetësorit siç janë:

- Pjesmarje në trupin qëndor të shkollës;
- Përgjegjësia e arsimtarëve;
- Komunikimi;
- Organizata regjionale dhe ndëkombëtare;

- Influenca ime;
- Vendimarrja;
- Lobim i shollës ;

Pyetëtori ka përbajtur 29 pyetje të cilët ju janë përgjigjur 500 nxënës, me dhënien e një përgjigje me përjashtim at atyre pyetjeve tek të cilat kishin mundësi për më shumë përgjigje. Në vazhdim të pyetësorit janë të parashtruara 10 pyetje, të cilat paraqesin variablet e pamvarura, me përpunim të mëtutjeshëm është gjetur shtresim i mesazhit që është përbajtur në distribucionin e përgjigjeve të rëspodentëve.

Në kërkim kemi hasur shenja kualitative tek qëndrimet, por në të shumtën e qëndrimeve të nxënësve janë hasur përjashtime nga distribuimi normal, që janë paraqitur gjatë përpunimit të informative. Si të vlefshme i kemi marrë vetëm ato të cilët kanë pasur koeficientin të kontigjencionit mbi 0.2.

Nevoja për elaborim më të thell të problemit del nga fakti se të dhënat e fituara nga kërkimi nuk janë vetëm shumë e përgjigjeve të koduara por janë të shëndruara në numra apo distribucion të përgjigjeve, pikërisht në konfiguracionin e tyre duhet të zbulojmë mesazhin që ato e përmbajnë, prej ku edhe vjen qëllimi i marrjes së këtij kërkimi.

III. Rezultatet nga kërkimi

A. Pjesmarrja e nxënësve në trupat qendrorë të shkollës

1.

Në pyetjen “ **A marrin pjesë nxënësit e shkollës suaj në ndonjë nga trupat e shkollës ku sjellen vendime relevante të lidhura me problemet të cilët i ballafaqojnë nxënësit?**” me përgjigje “po” janë përgjigjur 47.8% prej nxënësve ndërsa përqindja e nxënësve të cilët janë përgjigjur më “jo” është 52,2% , nga përgjigjet e dhëna del vet fakti se nuk egziston mënyr solide të organizimit të mbrenshëm të nxënësve në procesin e sjelljes së vendimeve. Me analizë të matutjeshme të strukturës së nxënësve, mund të shtohet se në të njëjtën pyetje përgjigje pozitive kanë dhënë numër më të madh të nxënësve nga viti i III (52%, të tjeret 47% kanë dhënë përgjigje negative), që nuk mund të thuhet për nxënësit e vitit të I që vetëm 43% kanë dhënë përgjigje pozitive.

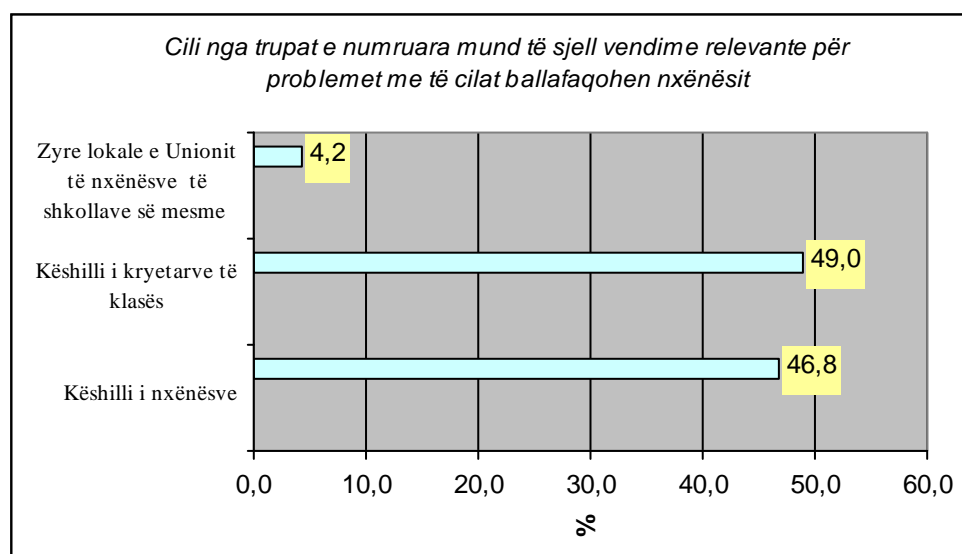
Sipas qyteteve në të cilët është bërë kërkimi, numër më i madh i të ankëtuarave që janë përgjigjur pozitivisht janë nxënësit nga Gjilani me 80.2%, për dallim nga të Tërgovishtës më 50%; Kumanovës me 43.2%; të Preshevës me 34.8%. Dallim të madh mund të shihet edhe tek të ankëtuarit me përkatësi të ndryshme etnike.

Tek maqedonasit me “po” janë përgjigjur 36.1%, përkatësisht negativisht janë përgjigjur 63.9%. Në mënyr të ngjajshme janë përgjigjur gati se gjith ata të cilët janë pezentuar si sërb (37% nga ata që janë përgjigjur pozitivisht), ndërsa tek shqiptarët me “po” ka 54.7%, ndërsa me 45.3% janë përgjigjur me “jo”.

Me krahasimin e përgjigjeve të dhëna në këtë pyetje me shkollën e të anketuarve (Gjimnaz dhe Teknik), nuk janë të hasura përjashtime të vlefshme nga distribucioni i dhënë.

Analizen e mëtutjeshme të problemit për keshillin e nxënësve të shkollës, vazhduam përmes nxënësve të cilët janë përgjigjur se në shkollat e tyre marrin pjesë në sjelljen e vendimeve relevante.

2.

Në pyetjen e parashtruar ” ***Cili nga trupat e numruara sjell vendime relevante për problemet që nxënësit i ballafaqojnë ?***” janë fituar këto të dhëna 46.8% nga të ankëtuarit e kanë përgjigjur këshillin e nxënësve; 49.0% këshilli i kryetarëve të klasës, ndërsa 4.2% Zyra Lokale e Unionit të shkollave të mesme.

Nga përgjigjet e të ankëtuarve mund të përfundojmë se se numër më i madh i nxënësve marrin pjesë aktive dhe efikase në zgjedhjen e problemeve të tyre.

Nga analiza e karakteristikave të nxënësve, mund të vërehen disa përjashtime në bazë të distribucionit.

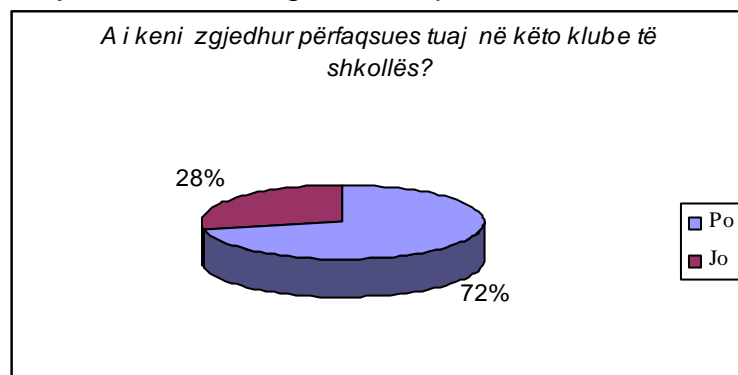
Numër më i madh i nxënësve nga viti i I mendojnë se Këshilli i kryetarve të klasave (63.1%) ka rol të madh në sjelljen e vendimeve relevante për zgjedhjen e problemeve, nxënësit e vitit të III rol primar i kanë dhënë Këshillit të nxënësve (53.1%). Gjithashtu është interesant të vërehet

qëndrimi i nxënësve për nivelin e paknaqshëm të Zyres lokale të Unionin të shkollave të mesme, në pjesmarrjen e zgjidhjes së problemeve të nxënësve, çka na dërgon në përfundim se Unioni i nxënësve të shkollës së mësmë e koncentrojnë punën e tyre vetëm nëpër kryeqytete dhe fakti se rrjeti i tyre nuk është mjaft i zhvilluar.

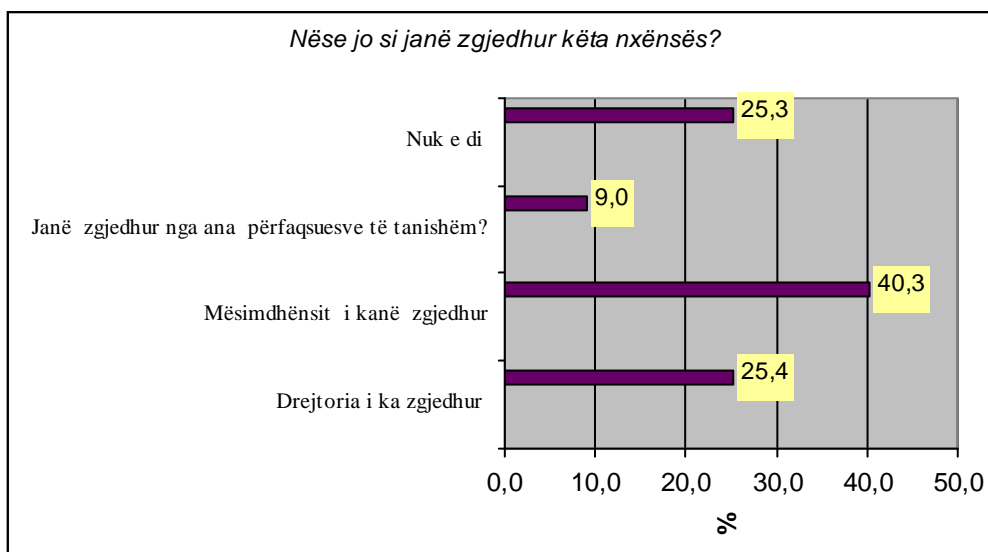
Sipas shkollës se ku mësojnë, të anketuarit nga gjimnazi mendojnë se numri më i madh i vendimeve relevante duhet të sjell Këshilli i nxënësve, ndërsa nxënësit nga shkollat e teknikës në vend të parë vëndojnë Këshillin e kryetarve të klasës, ndërsa në vend të tretë vëndojnë Zyrën lokale të Unionit të nxënësve të shkollave të mesme, ndërsa tek nxënësit e gjimnazit nuk e fitojnë si përgjigje.

Është interesante fotografija e përgjigjeve të fituara sipas qyteteve ku është bërë anketimi. Në Kumanovë dhe në Preshevë përgjigjet i përgjajnë distribuicionit normal, nxënësit nga Gjilani dhe Tërgovishta besim më të madh i japin Këshillit të nxënësve, e pastaj Këshillit të kryetarve të klasave. Tek përgjigjet e nxënësve të Tërgovishtes as nuk figuron Zyra lokale e Unionit të nxënësve nga Serbia, çka na dërgon në një konstatim se aktivitetet e këtij Unioni nuk janë të përfshira nëpër gjithë qytetet e vogla të Serbisë, dhe as që janë të informuar për problemet e nxënësve të atyre qyteteve.

3. Në pyetjen **“A i keni zgjedhur përfaqësuesit tuaj në këto klube të shkollës?”** Numri më i madh i të anketuarve (72.0%) janë përgjigjur se nxënësit i zgjedhin përfaqësuesit e tyre, ndërsa 28.0% janë shprehur se ata nuk marrin pjesë në zgjedhjen e tyre. Është vërtetuar se karakteristikat socio-demografike nuk kanë ndikim për shkak se përjashtimet janë shumë të vogla dhe të pa vlefshme.

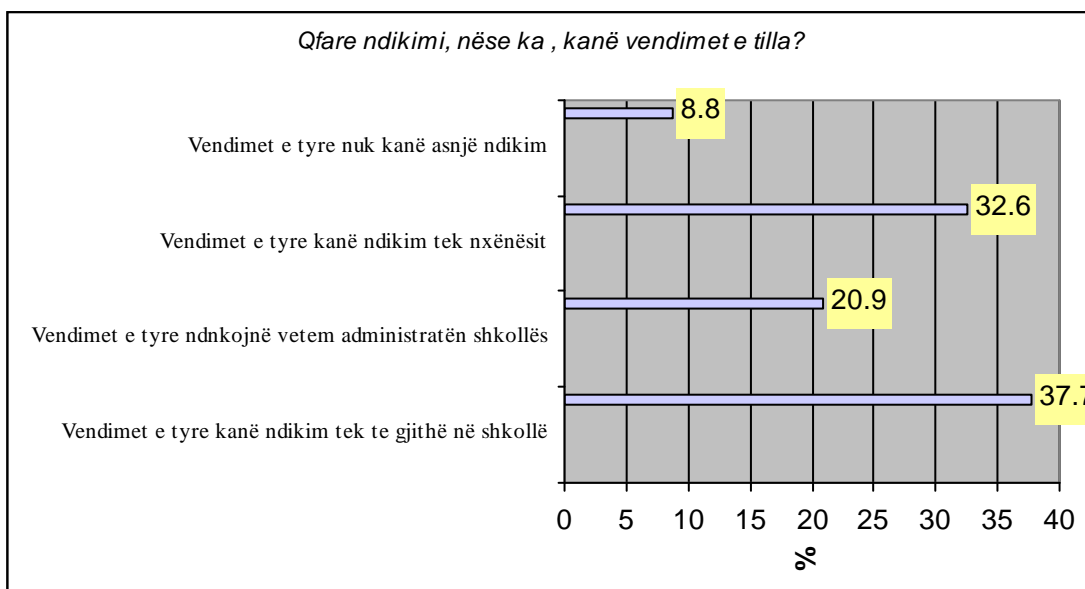

4.

Pyetja e ardhshme i ju është parashtruar vetëm atyre nxënsve të cilët janë deklaruar se nuk marrin pjesë në zgjedhjen e përfaqësuesve të tyre në trupat e shkollës. Pyetja është: **“Nëse jo, atëherë si janë zgjedhur këta nxënsës?”**. Numër më i madh i tyre, apo 40.3% mendojnë se përfaqësuesit zgjidhen nga ana e mësimdhënsve, 25.4% mendojnë se janë të zgjedhur nga ana e drejtorisë, ndërsa vetëm 9.0% nga përfaqësuesit e tanishëm, 25.3 % nga këto të anketuara apo ¼ janë shprehur se nuk dinë se në çfarë mënyre zgjidhen përfaqësuesit për trupat e shkollës. Në këtë pyetje të dhënat socio-demografike të të anketuarve kanë qenë mjete selektive në formimin e qëndrimeve të tyre. Ashtu që të anketuarit nga viti i III mendojnë se drejtori ka ndikim më të madh në zgjedhjen e përfaqësuesve të tyre në trupat qendrore të shkollës (32.4%), e pastaj mësimdhënsit (26.5%), përdallim nga të anketuarit nga viti i I të cilët mendojnë se mësimdhënsit janë në rend të par (54.5%), pastaj drejtori (18.2%). Shkolla se ku mësojnë është treguar si mjet seleksionues në bazë të përgjigjeve të të anketuarit, është vërejtur se intenziteti i modalitetit të dytë (mësimdhënsit i zgjedhin përfaqësuesit) tek nxënësit e gjimnazit (50.2%) në krahasim me nxënësit e teknikës me (33.3%). Përqindja e nxënësve të vitit të III (32.4%) është markante përshkak se nuk e dinë se në cilën mënyrë zgjedhen pjesëmarrsit e këtyre trupave, ndërsa tek nxënësitë vitit të I kjo përgjigje është më e vogël (18.2%). Nëse përgjigjet e dhëna të krahasuara sispas qyteteve ku është bërë anketimi, mund të vërehet se të anketuarit nga Gjlani dhe Presheva mendojnë se trupat e shkollës nuk kanë asnjë ndikim mbi këtë zgjedhje.

5.

Ndikimin në sjelljen e vendimeve të përfaqësuesve të trupave të shkollës, u munduam ta gjejmë përmes pyetjes që vijon: **"Qfar ndikimi kanë vendimet e tyre?"**. Të aknetuarit i dhan përgjigjet në vijim:

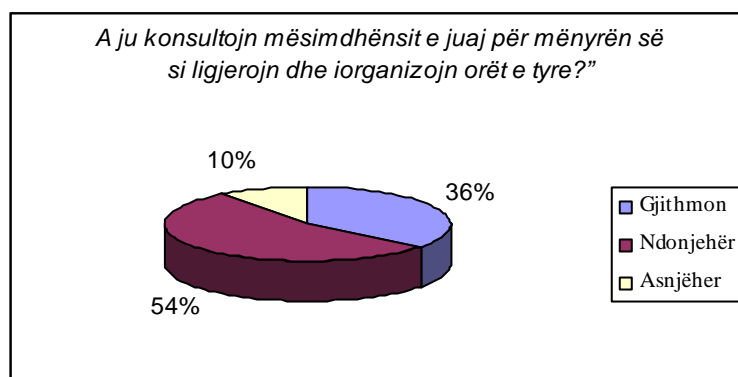
Nga grafiku me lartë mund të vërejmë se të anketuarit mendojnë se vendimet e përfaqësuesve të tyre nuk kanë ndikim tek të gjithë subjektet e shkollës me 8.8%. Përkundrazi vetëm 37.7% janë shprehur se vendimet e tyre kanë ndikim të gjitha subjektet e shkollës, ndërsa 53.5% mendojnë se vendimet e tyre kanë ndikim vetëm te disa subjekte të shkollës, mbi nxënësit (32.6%), dhe administratën e shkollës (20.9%), ndërsa të tjerët mendojnë se vendimet nuk kanë asnjë ndikim (8.8%).

Të dhënat e shënuara më lart na tregojnë për pjesmarjen e pamjaftueshmë të nxënësve për punën e në përgjithsi të shkollës, dhe pozitë dominante në proceset për sjelljen e vendimeve ka administrata e shkollës. Disa përjashtime mund të hasen sipas nacionaliteteve, drejtimit të shkollimit të tyre si dhe nivelit të arsimit të prindërve të tyre. Nxënësit maqedonë dhe nxënësit e teknikës mendojnë se vendimet e sjellura nga përfaqësuesit e tyre kanë ndikim më të madhë (50.0%). Sa i përket nivelit të arsimit të prindërve të të anketuarve është vërejtur se: me rritjen e nivelit të arsimit, zvoglohet perceptimi i ndikimit të vendimeve për të gjitha subjektet, përkundrazi kësaj rritet perceptimi se vendimet e tyre nuk kanë ndikim.

Fotografija e të dhënave të përfitura nga çdo qytet, përsëri na jep disa përjashtime në veçanti. Numri më i madhë i nxënësve nga Kumanova mendojnë se vendimet e mara nga ana e përfaqësuesve të tyre mund të ndikojnë vetëm mbi vetë nxënësit (48.8%), ndërsa tek të anketuarit nga Presheva në krahasim me qytete të tjera mund të vërehet një përqindje më e madhe e përgjigjeve se „vendimet e tyre nuk kanë asnjë ndikim” (12.7%), tek të anketuarit nga Tërgovishta ky modalitet nuk është i përfaqësuar. d.m.th ata mendojnë se vendimet e përfaqësuesve të tyre kanë ndikim më të madhë tek administrata e shkollës (42.1%), pastaj mbi çdo subjekt (36.8%) dhe në fund ndaj nxënësve (21.1%).

B. Përgjegjësia e mësimdhënsve

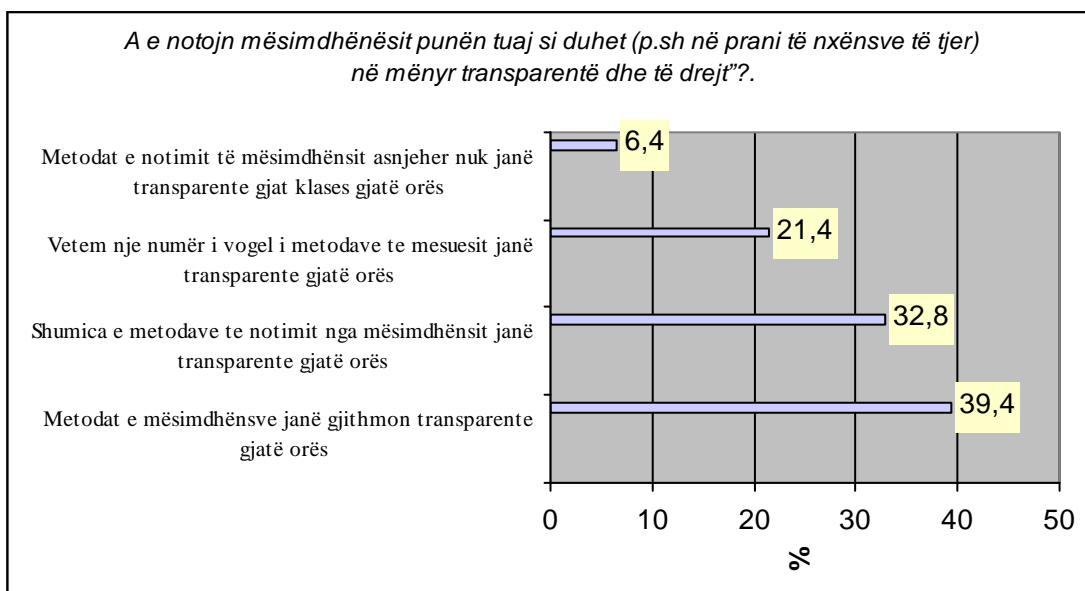
6.

Pjesa e dytë e këtij pyetsori është dedikuar përgjegjësive të mësimdhënsve. Pyetja e parë në këtë pjesë (përkatësisht pyetja me numër 6) ishte ” **A ju konsultojn mësimdhënsit e juaj për mënyrën së si ligjerojn dhe i organizojn orët e tyre?**”. Kësaj pyetje i ju kanë përgjigjur me 35.6% “gjithmon”; 54.2% “nganjëher” ndërsa me “asnjher” ju kanë përgjigjur 10.25% nga të anketuarit. Përgjigje pozitive ka më tepër tek nxënësit e vitit të I 43% janë përgjigjur me “përher”; 49.2% me “ndonjëher”, ndërsa përgjigje negative kanë dhënë vetëm 7.8%, për dallim nga nxënësit e vitit të III tek të cilët përgjigje pozitive kanë dhënë vetëm 27.7%, kanë dhënë përgjigje pozitive 59.5%; përgjigje negative kanë dhënë 12.8% nga të anketuarit.

Dallime në përgjigjet negative veçanarisht vërehen tek të akteruarit me nacionalitet serb 17%, përdallim nga shqipëtarët me 8.4% dhe vetëm 3.3% nga maqedonasit e anketuar. Dallime në përgjigjet pozitive mund të vërehen mvarsisht nga shkollat se ku mësojnë, dhe të cilat kanë qenë të përfshira në këtë kërkim. 31.7% nga të anketuarve të gjimnazeve kanë dhënë përgjigje “gjithmon”, përgjigje relative pozitive kanë dhënë 58.3%, përdallim nga nxënësve nga shkollat teknike të cilët përgjigje pozitive kanë dhënë 38.2%, përkatësisht 51.5% kanë dhënë përgjigje relative pozitive. Përgjigje më negative në pyetjen e parashtuar kanë dhënë të anketurit nga Presheva(19.9%), pastaj të Gjilanit (7.3%), Tërgovishtës (5.3%) dhe Kumanovës(3.2%).

7.

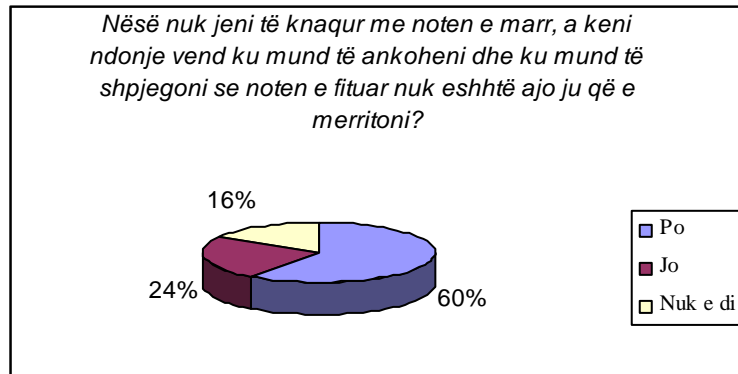

Në pyetjen e parashtruar „**A e notojn mësimdhënësit punën tuaj si duhet (p.sh në prani të nxënësve të tjer) në mënyr transparente dhe të drejtë**”? 39.4% janë deklaruar se metodat për notim janë tërësisht transparente dhe të drejta; 32.8% „Shumica e metodave janë transparente dhe korrekte”; 21.4% „Numër i vogël të metodave janë transparente”; 6.4% nga të anketuarve kanë deklaruar se „Asnjeher nuk janë transparente. Duke e analizuar strukturën e përgjigjeve nëpër qytete është konstatuar se në Kumanovë përgjigje pozitive kanë dhënë 22.2%; në Tërgovishtë 26.3%; Gjilan 52.10% dhe Preshevë 53.0%. „Shumica e metodave të mesimdhënsve janë transparent, të deklaruar janë 46.5% nga të anketuarve nga Kumanova, përkatësisht 31.3% në Gjilan; 25.4% në Preshevë dhe vetëm 5.3% Tërgovishtë. Se „Metodat janë pjesërisht transparente” janë deklaruar 47.4% nga të anketuarit në Tërgovishtë; 24.9% në Kumanovë; 17.1% në Preshevë dhe 12.5% në Gjilan. Përgjigje negative kanë dhënë 21.1% nga të anketuarve në Tërgovishtë; 6.5% në Kumanovë; 4.4% në Preshevë dhe 4.2% në Gjilan. Në përgjithsi mund të konkludojmë se nxënësit e vitit të I kanë perceptim më pozitiv për transparencën e mësimdhënsve të tyre - 45% nga të anketuarit që kanë dhënë përgjigje të plotë pozitive, për dallim nga nxënësit e vitit të III me 33.5%. Krahasimi sipas shkollave përgjigjet janë dhënë në tabelën e mëposhtme:

Tabela 1: „**A e notojn mësimdhënësit punën tuaj si duhet (p.sh në prani të nxënësve të tjer) në mënyr transparente dhe të drejtë**”?

Shkolla	“Transparencë e plot”	“Shumica e metodave janë transparente”	“Numër i vogël i metodave janë transparente”	“Nuk janë fare transparente”
Gjimnaz	37,2%	41,2%	18,6%	3,0%
Shkolla teknike	40,9%	27,2%	23,3%	8,6%

8.

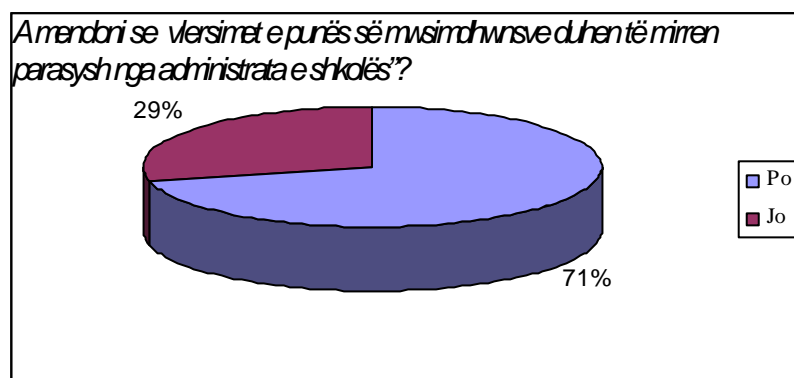
Pyetja që vijon ishte e parashtruar për ate se nxënësit a kanë të drejtë për ankim nëqoft se nuk janë të kënaqur me notën e fituar, 60% nga të anketuarit janë përgjigjur pozitivishtë, 23.6% përgjigje negative, ndërsa me “nuk e di” janë përgjigjur 16.4% nga të anketuarve. **Tek kjo përgjigje është inerensatë të vërehet se aty ku nxënësist janë deklaruar se procesi i notimin në përgjithsi është transparent, përkatësishtë kanë dhën përgjigje pozitive apo pjesërishtë positive, mendojn se kanë mundësi më të vogla që të ankohen për paknaqësin për notën e marr.** Kjo është më e vërejtur tek nxënësit nga Presheva, të cilët pozitivishtë janë përgjigjur 38.5% nga të anketuarve, posaçërishtë nga Tërgovishta përgjigje pozitive kanë dhënë 76.3%, edhe pse në përgjigjen e mëparshëme (nr.7) kanë përqindje të vogël të përgjigjeve pozitive. Nxenesit nga skollat teknike kanë përgjigje më pozitive (64.1%), përdallim nga nxënësit e gjimnzit (me 53.8%), kur të krahasohet më përgjigjen numër 6, mund të vim në konkludim, se nivelin e shkollës në përgjithsi e vlersojn si më transparent në notim. Analiza e përgjigjeve mes vitit të I dhe të III nuk ka treguar përjashtime nga distibucioni i dhënë.

9.

Me qëllim të shprehejes së lirë të mendimit të nxënësve për mësimdhënësit, ja parashtruar këtë pyetje: **"A keni mundësi të vlersoni punën e profesorve në fund të vitit/gjysëmvjetorit?"**. Të anketuarit i kanë dhënë përgjigjet në vijim: 51% janë përgjigjur me "po", ndërsa përgjigje negative kanë dhënë 49.0% nga të anketuarve. Sipas qyteteve, përqindje më të madhe positive kanë dhënë nxënësit nga Gjilani (61.5%) dhe Kumanova (52.4%), pastaj nga Presheva (48.6%), përkatesisht të Tërgovishtës (me 28.9%). Nga nxënësit e shkollave teknike me përgjigje "po" janë deklaruar 56.5%, përkundër nxënësve nga gjimnazi me 42.7%, në krahasim me nxënësit e vitit të I kanë më të madh të përgjigjeve negative (48.4%), në krahasim me nxënësit e vitit të III (53.7%).

10.

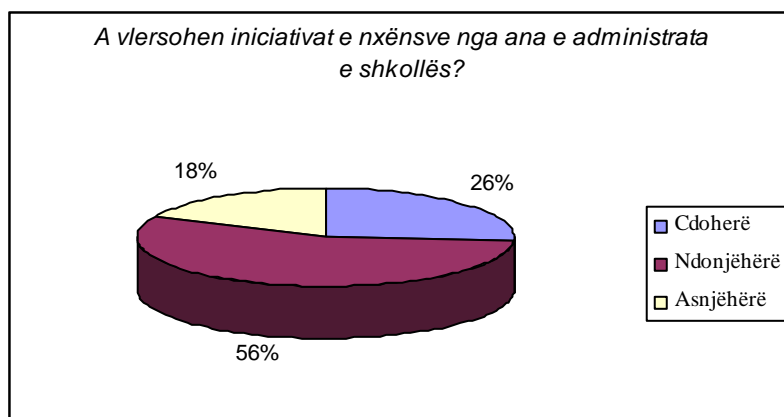

Më qëllim të shqyrtojmë qëndrimet e nxënësve për vlersimin e punës së mësimdhënësve, në vazhdim parashtruar pyetjen: **"A mendoni se vlersimet e punës së mësimdhënësve mirren parasysh nga administrata e shkollës?"**. Përgjigjet e dhëna nga të anketuarit përputhen me parashikimet tona. Numër më i madh i të anketuarve apo 71.0% mendojnë se me seriozitet të shqyrtohet puna e arsimtarëve, për dallim nga të tjerët 29.0% të cilët mendojnë se administrata e shkollës nuk duhet të përkushtojë rëndësi vlersimit të arsimtarëve. Analiza e përgjigjeve sipas të dhënave demografike, u treguan se faktor më relevant për kuptimin e nivelit të rëndësisë së vlersimit janë: vendbanimi, përkatësia nacionale, niveli i arsimit të prindërve dhe profesioni i tyre. Faktor të tjerë si gjinia dhe viti i shkollimit nuk u treguan mjaft të vlefshme në formimin e perceptimeve dhe qëndrimeve të të anketuarve. Rezultatet e fituara tregojnë se të anketuarit nga grupi i cili ka deklaruar se vlersimet e mësimdhënësve duhet të shqyrtohen nga ana e administratës së shkollës kanë preardhje nga vendbanime rurale (53.6%) përkundër nxënësve nga qytetet (46.4%). Sipas përkatësisë nacionale, përgjigjet e të anketuarve me përkatësi shqiptare janë gati të barazuara (me "po" janë përgjigjur 47.6%, me "jo" 52.4%). Tek serbët është treguar një qëndrim i fort ndaj asaj se administrata e shkollës duhet të shqyrtojë me seriozitet vlersimin e mësimdhënësve (94.7%), ndërsa 5.3% mendojnë se nuk ka nevojë. Në përpunimin e përgjigjeve është shënuar edhe lidhja e nivelit të arsimit të prindërve të të anketuarve. Është treguar një proporcion i zhdrejt me nivelin e

arsimimit të prindërve të të anketuarve dhe mënyrën afirmative në përgjigjen për ate se vlersimi i mësimdhënsve duhet të shqyrtohet me seriozitet nga ana e administrates së shkollës. Në atë drejtim mund të konkludojm se tëk të anketuarit prindërit e të cilëve kanë nivel më të lart të arsimimit më tëpër është zhvilluar vetëdija për përgjigjesin e mësimdhënsve. Konkludime të njejt kemi gjetur edhe me profesionin e prindërve, përkatësishtë më shumë për ata të anketuar prindër të së cilëve janë buqëtar, puntor në fabrika dhe të papunsuar, këta të anketuar janë deklaruar pozitivisht se nevoja e administratës së shkollës për shqyrtim serioz të vlersimit të mësimdhënsve. Sipas qyteteve, mund të vërehet se 100% nga të anketuarit kanë qënderim pozitiv për ate se administrata e shkollës duhet të shyroj me seriozitet punën e arsimtarëve. Ndërsa Gjilani dhe Presheva janë deklaruar sipas distribucionit normal, në Kumanovë paraqiten një barazim në përgjigje (57.7%) dhe negative (42.2%).

C. Komunikimi

11.

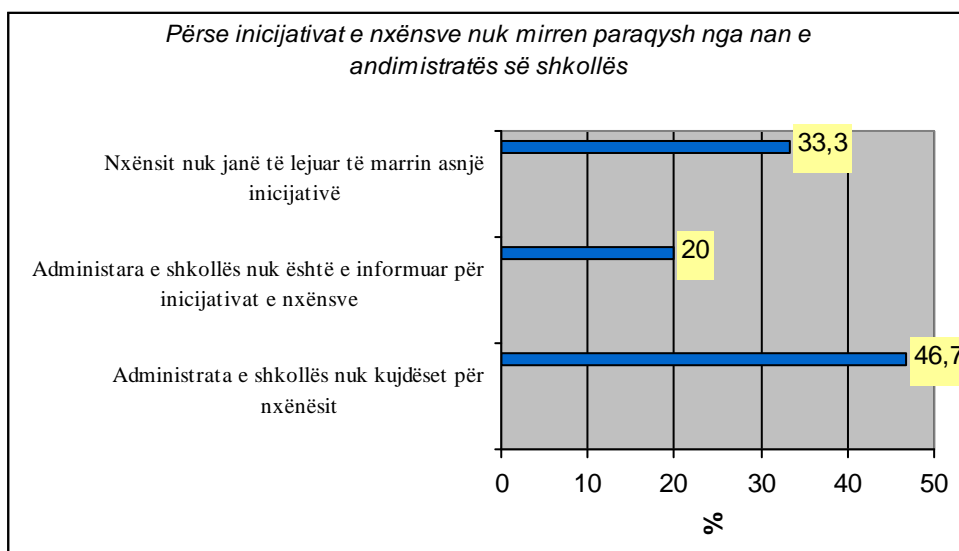
Pjesa e tretë e këtij pyetësori është dedikuar për marrëdhëniet mes nxënësve dhe administratës së shkollës. Siç mund të shifni nga grafiku i më poshtëm për pyetjen se “ ***A vlersohen iniciativat e nxënsve nga ana e administrata e shkollës?***”, nga të gjithë të anketuarve 26.2% janë përgjigjur më “gjithmon” numëri i madhë 55.8% me “ndonjëherë”, ndërsa 18.0% mendojnë se ato nuk do ndodhë asnjëherë. Analiza sipas qyteteve mund ta shifni në tabelën e mëposhtme.

Tabela 2: *A vlersohen iniciativat e nxënsve nga ana e administrata e shkollës?*

Qytet	“Gjithmon”	„Ndonjëher”	„Asnjëher”
Kumanovë	22,2%	67,0%	10,8%
Gjilan	36,5%	42,7%	20,8%
Preshevë	26,0%	50,3%	23,7%
Tërgovishtë	26,2%	55,8%	18,0%

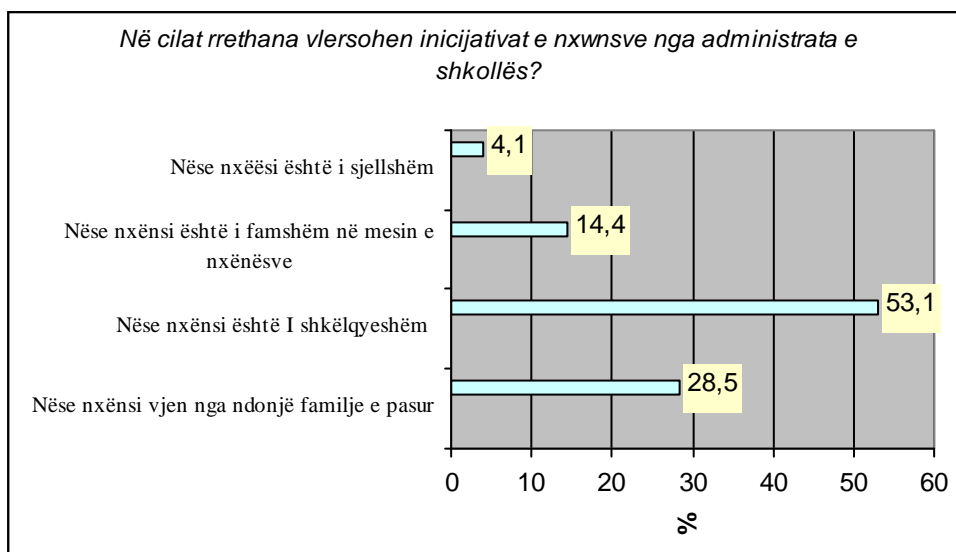
Përqindja e përgjigjeve pozitive ka tek nxënësit të vitit të I (31.4%), për dallim nga nxënësit të vitit të III (20.7%), ndërsa nanliza ë përgjigjevë në bazë të shkollavë që kanë që të përfshira në anketim nuk jan treguar përjashtime të mëdha nga distrubucioni normal.

12.

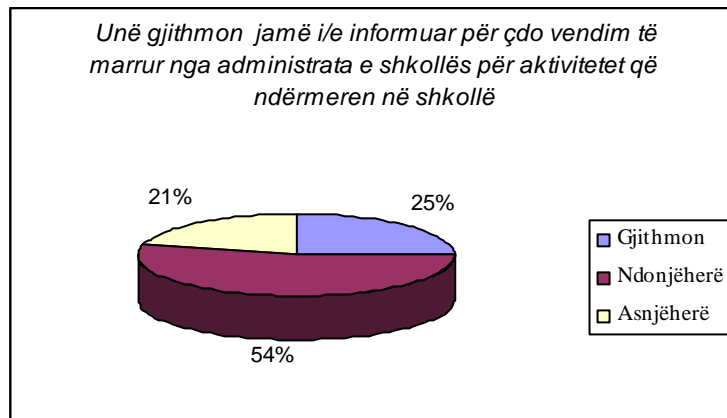
Të anketuarit të cilët u deklaruan negativishtë në pyetjen e mardhënieve mes administratës së shkollës dhe inicijativave të nxënëve, vazhduam duke i ja parashtruar pyetje që ti tregojn **shkaqet e tretmanit joadekuad të inicijativave të nxënëve**. Të të anktetuarve ju paraqitën tre modalitete të cilet ishin drejtuar për cilësit negative të administratës së shkollës. Rezultatet e fituara si shkaktar kryesor për qëndrim negativ për administratën e shkollës ndaj inicijativave të nxënëve është kujdesi i pa mjaftueshëm i administratës së shkollës për nxënësit (46.7%), pastaj deklarojn se nxënëve nuk ju lejohe të bëjn ndonje inicijativë (33.3%), dhe me në fund administratës së shkollës nuk është njoftuar me inicijativat e nxënëve (20.0%). Me kryqëzim të përgjigjevë dhe të dhënave demografike të të ankëtuarvë kemi fituar këto të dhëna. Sipas vitit të shkollimit dhe përkatësis nacionale, numër më I madh të ankëtuarve nga viti i III (41.7%) dhe të ankëtuarve maqedonas (66.7%) mendojn se nxënëve nuk është dhën mundësi të bëjën ndonjë inicijativë.

13.

Në përpunimin e mëtutjeshëm të të dhënave për mardhëniet e nxënësve dhe administratës së shkollës, të anketuarit të cilët u deklaruan se inicijativat e tyre janë të çmuara "ndonjher" dhe "asnjëher", i parashtruan pyetje ***"Në cilat rrethana vlersohen inicijativat e nxënësve nga administrata e shkollës?"***. Të dhënat e fituara tregojn se më shumë se gjysma e anketuarve apo 53.1% mendojnë se suksesi i nxënësve në shkollë është kriteriumi në bazë me të cilin vlersohen inicijativat përkatësisht nëse nxënësi/ja është i/e shkëlqyeshëm/e. 28.5% nga të anketuarit janë përcaktuar për modalitetin e par, përkatësisht se administrata e shkollës i çmon dhe vleron inicijativat e vetëm atyre nxënësve të cilët kanë preardhje nga familje të njohur dhe të pasur, ndërsa 14.4% janë përgjigjur se inicijativat vlersohen nëse janë të ndërmarrura nga ana e nxënësve të "famshëm" në shkollë. Edhe të dhënat socio – demografike të të anketuarve e vërtetojnë dominimin e modalitetit "nëse nxënësi është i shkëlqyeshëm". Lidhshmëri mes nivelit të arsimit të prindërve dhe profesioni i prindërve të të anketuarve të cilët mendojnë se inicijativat e tyre janë të vlersuara vetëm nëse nxënësi është i shkëlqyeshëm. Vërehet një pretendim të zvogëlohet frekuenca e përgjigjeve për këtë modalitet me rritjen e nivelit të arsimit të dy prindërve. Edhe sipas profesionit është paraqitur konstatim i njëjtë se përgjigja më e frekuentuar paraqitet tek nxënësit, prindërit e të cilëve punojnë në fabrika, mirren më buqesi apo janë të papunuar.

14.

Të pyetur për atë se a është ***gjithmon i/e informuar për çdo vendim të marrur nga administrata e shkollës për aktivitetet që ndërmeren në shkollë*** 24.6% nga te anketuarve jan përgjigjur me “Përher”; 54.2% me “Ndonjher”; ndërsa 21.2% me “Asnjher”. analiza për pytejet është dhënë në tabelën më poshtë:

Tabela 3: *Unë jam gjithmonil informuar për çdo vendim të marrur nga administrata e shkollës për aktivitetet që ndërmiren në shkollë*

Qyteti	“Gjithmon”	„Ndonjëher”	„Asnjëher”
Kumanovë	16,8%	62,7%	20,5%
Gjilan	32,3%	44,8%	22,9%
Preshevë	30,4%	45,9%	23,8%
Tërgovishtë	15,8%	76,3%	21,2%

Sipas vitit të cilin e ndjekin mësimin, përgjigje negative hasen tek nxënësit të vitit të III (26%), për dallim nga nxënësit të vitit të I (16.7), ndërsa me analizën e përgjigjeve sipas shollave, nuk janë gjetur përjashtime nga disribucioni normal, por vetëm me 2.0% si më parë me përgjigje pozitive.

Për këtë pyetje interesante është fakti se perceptimi i nxënëve prindërit të të cilëve janë më nivel më të ulët të arsimit (nuk kanë mbaruar shkollën fillore apo vetëm më shkollë të mesme), përkatesisht me profesione të cilat kërkojn nivel më të ulët të kualifikimeve (siç janë buqë, puntor fizik e tj) kanë percptim më pozitiv të vlevshëm për organizaimin demokratik të shkollës. Apo me fjaltë tjera numër më i madh i të të anketarve mendojn se shkollat e tyre e posedojne nivelin e duhur për vlersimin e inicijativave te nxënëve, për dallim nga ana e nxënëve prindërit të të cilëve jam me arsimin univerzitar, përkatesisht janë më të kualifikuar(mjek, profesor etj)¹.

¹ Kjo ligjshmëri është vërtetuar nëpërmes analizës së nivelit të arsimit, përkatesisht të kualifikimet të dy prindërve.

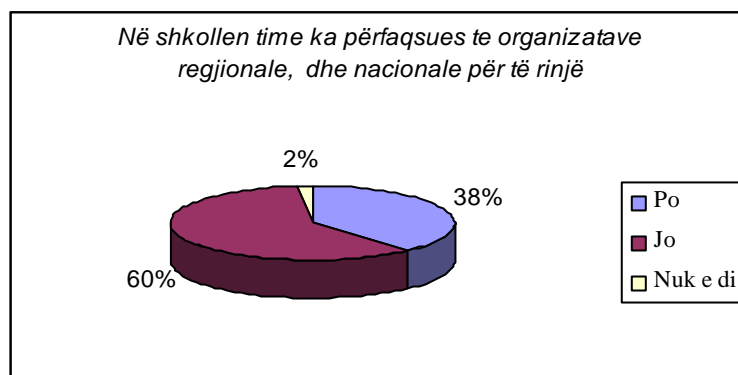
15.

Në përgjithësi shumica e të anketuarve kanë qëndrim pozitiv për atë **se a bashkëpunojn nxënësit dhe administrata e shkollës**, për janë "po" janë përgjigjur 59.8% , kjo përqindje është e më se e për nxënësit e vitit të I (67,4%),se sa të atyre të vitit të III (51,7%). Edhe në këtë pjesë pjesë, shkollat e mesme teknike janë të karakterizuara si më të hapura për bashkëpunimin me nxënësit, po ashtu përgjigje positive kanë dhënë 63,8% prej të anketuarve, përderisa te gjimnazistët kjo përqindje është 53.8%. Për qytete përgjigjet pozitive sillen prej 55,1% në Kumanovë, 56.9% në Preshevë, 63,2% në Trëgovishtë, prej 72,9% në Gjilan. Në marrëdhëniet mes perceptimit të nxënësve në këtë pyetje për arsimin dhe profesionin e prindërve të tyre mundemi ta japim të njëjtin përfundim sikur tek pyetja me nr.14. Të anketuarit prindërit të cilëve janë bujq gjegjësisht puntor, apo kanë nivel më të ulët të arsimit kanë mendim më të mirë për bashkëpunimin me administratën .Në qoftë se bëhet krahasimi i përgjigjeve në mes pozitive të cilat janë deklaruar si maqedon (të cilat janë relativisht më të lartë përkatsisht 64%), me faktin se përgjigjet pozitive në nivelin e Kumanovës janë më të vogël (56%), mund të vijmë në përfundim se ky problem më i pranishëm është te paralelet shqiptare të Kumanovës (përkatsish përqindja e përgjigjeve të dhënave të anketuarve është 50%).

D. Organizata rinore regjionale dhe nacionale

16.

Në pyetjen se në shkollat tye a ka përfaqësues të organizatave regjionale, nacionale për të rinj, nëpër qytete nxënësit i kanë dhënë këto përgjigje:

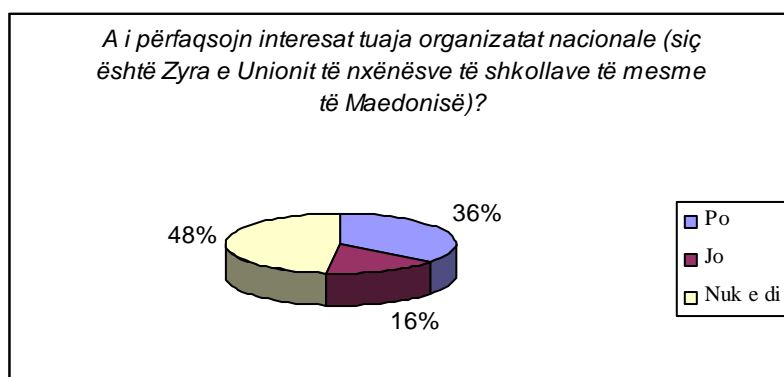
Tabela 4: Në shkollën time ka përfaqësues të organizatave regjionale, dhe nacionale për të rinj

Qyteti	“Po”	“Jo”	“Nuk e di”
Kumanovë	35,1%	64,9%	/
Gjilan	62,5%	36,5%	1%
Preshevë	33,1%	62,4%	4,4%
Tërgovishtë	18,4%	81,6%	/

Përqindja më e lartë të përgjigjeve positive të ankentuarve prej Gjilanit (në krahasim të qyteteve tjera) mund të shpjegohet me faktin në periudhën e kaluar, në këtë qytet, por edhe në Kosovë në përgjithësi, edhe në koncentrim më të lartë nga organizatat ndërkombëtare të cilat punojnë me njerëz të rinj, duke implementuar projekte (në mes tjerash) në lëmin e pjesëmarrjes aktive të të rinjëve në shoqëri. Kjo pjesëmarrje është përkrahur nga administrata e UMNKUT. Në qytetet tjera prej GPKT regionit, përqindja e përgjigjeve positive është jashtëzakonisht e vogël, që prap na dërgon në një përfundim se organizatat më të mëdha kryesisht janë të koncentruara në qytetet kryesore. Ndarja e madhe e Trgovishtes (me 18,4%) me të vërtetë bazohet në faktin se punohet qytetin më të vogël të këtij regionit.

Sipas shkollave, përfaqësuesit e regjioneve, organizatat nacionale për të rinj janë më së shumti prezent në gjimnazet (42,7%), për dalim prej shkollave teknike (35,5%). Mirpo edhe përkrahë këtij raporti, nxënësit e shkollave teknike kanë perceptim më pozitiv për vlerësimin e iniciativave, në përgjithësi bashkëpunimi që realizohet me administratën. Sipas të dhënave të lart përmendura, ato mund të na udhëzojnë në dy përfundime se tek gjimnazet nuk janë realizuar projekte të cilat do të sjellin efikasitet, apo iniciativat nga organizatat rinore (sektori i OJQs në përgjithësi) nuk kanë hasur në përkrahje tek administrata e shkollës.

17.

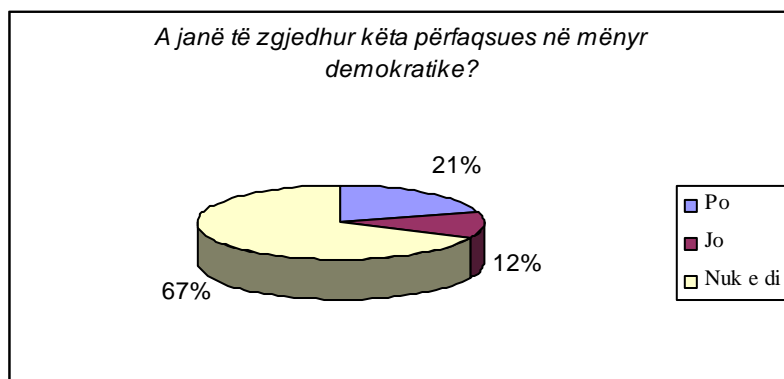

Njëri nga supozimet për pjesmarje aktive të nxënësve nëpër organizatat regjionale dhe nacionale është niveli i informimit se si funksionojn këto organizata. Në këtë kontekst, për të anketuarit të cilët janë deklaruar se kanë përfaqësues të këtyre organizatave nëpër shkollë, kanë vijuar edhe disa pyetje, me të cilat dëshironim të fitojm një fotografi për pozitën dhe rolin e këtyre organizatave në përfaqësimin e interesave dhe mënyrën e funksionimit.

Në pyetje e parashtruar „ **A i përfaqësojnë interesat tuaja organizatat nacionale siç është Zyra e Unionit të nxënësve të shkollave të mesme?**”

47.9% janë përgjigjur me „Nuk e di”, 35.9% janë përgjigjur pozitivisht, ndërsa 16.1% negativisht. Nga të dhënat e fituara, mund të përfundojm se gati se gjysma e të anketuarve nuk kanë qenë të informuar për punën e këtyre organizatave. Për ata të anketuarit nuk kanë formuar qëndrim për efikasitetin e veprimit, nuk janë në gjendje që të vlerësojnë aktivitetin e tyre dhe ndikimin e tyre në realizimin e interesave të nxënësve. Nga ana tjetër, mund të supozojm se organizatat nacionale të shkollave nuk kanë qenë të hapura dhe të lidhura me nxënësit, pastaj pikërisht këto organizata nuk janë vlerëtuara në praktik si një formë e vlefshme më të cilat mund të shprehin dhe të zgjidhen interesat dhe nevojat e nxënësve. Sipas përkatësisë etnike të të anketuarve, përgjigjet e shqiptarëve nuk kanë përjashtime nga distribucioni normal. Te serbët më së shumti ka përgjigje pozitive me (43.6%) në aspekt të përfaqësimit të interesave të nxënësve nga ana e organizatave, ndërsa tek maqedonasit sundon një qëndrim indiferent që është shprehur më modalitetin „Nuk e di” (73.9%). Sipas pjesëmarrjes së qyteteve, përgjigjet e të anketuarve nga Gjilani dhe Tërgovishtja kanë përjashtime nga distribucioni normal i të dhënave. Ato kryesisht kanë deklaruar se organizatat nacionale në shkollë i përfaqësojnë interesat e tyre, ndërsa në qytete tjera (Kumanovë dhe Preshevë) janë fituar të dhëna të ngjajshme më distribucionin normal.

18.

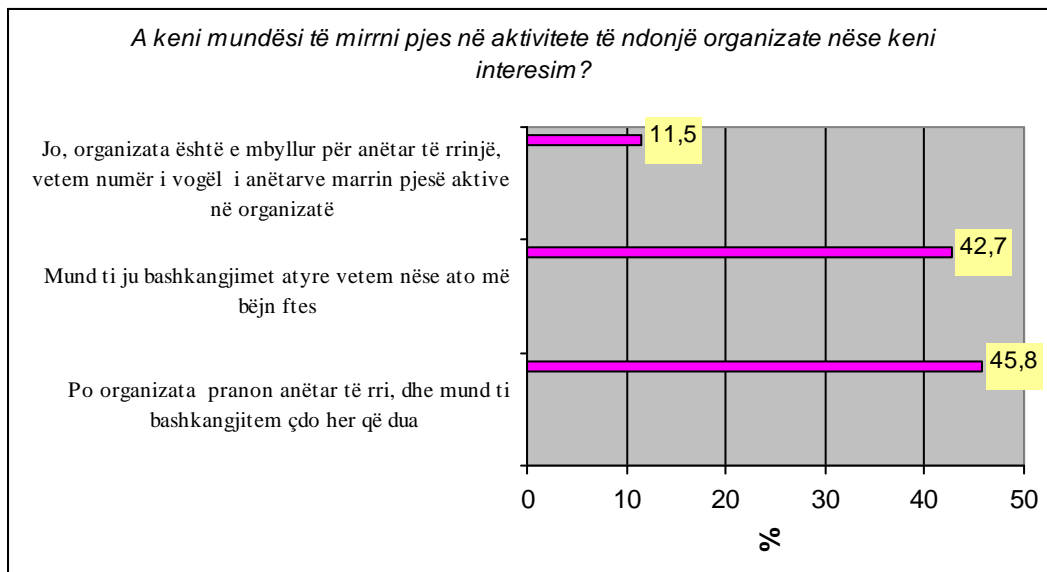

Pyetja në vijim është e lidhur me organizatat nacionale në shkollë me këtë vijim ” **A janë të zgjedhur këta përfaqësues në mënyr demokratike?**”

Edhe në këtë pyetje paraqiten të dhëna të ngjajshme si në pyetjen e mëpar, përkatësisht numri më i madh i të anketuarve janë deklaruar „Nuk din” (67.7%), në cilën mënyrë janë të zgjedhur antarët e atyre organizatave, pastaj 20.8% janë deklaruar se antarët janë të zgjedhur në mënyrë demokratike, të tjerët 11.5% mendojnë se përfaqësuesit e tyre nuk janë të zgjedhur në mënyrë demokratike. Duke marrë parasysh gjininë e të anketuarve, numrë më i madh i

meshkujve janë deklaruar se zgjedhjet e përfaqësve të tyre është në mënyr demokratike (30.5%), për dallim nga femrat (16.5%), të cilat kanë treguar një skeptizim rreth mënyrës së zgjedhjeve demokratike. Më rëndësi është të përmendët edhe fakti se të anketuarit prindërit e të cilëve kanë nivel më të ulët të arsimit e deklarohen se përfaqësuesit e tyre janë të zgjedhur në mënyr demokratike.

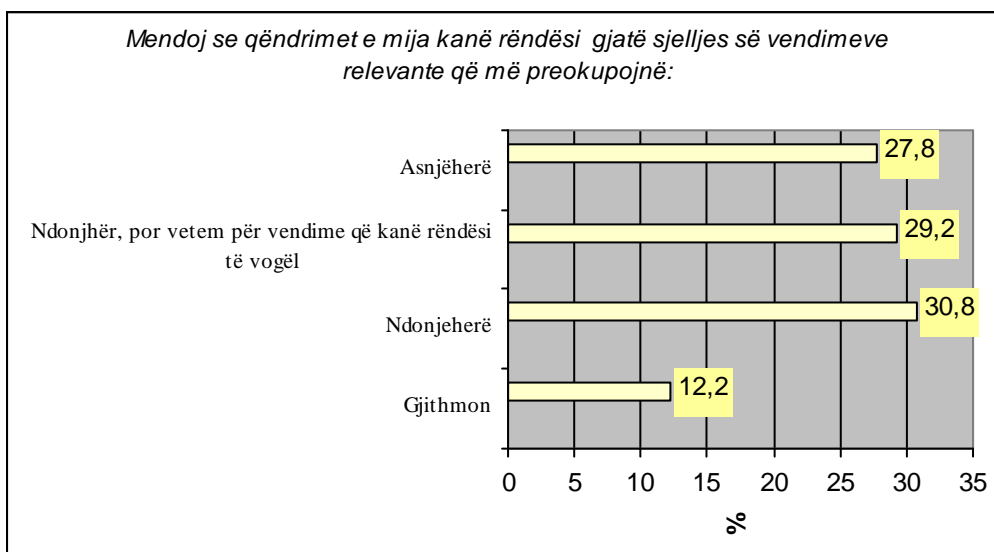
19.

Pastaj të anketuarve i u është parashtruar pyetja me qëllim të marrim të dhëna për mundësitë e tyre që të marrin rol aktiv në këto organizata. Pyetja është parashtruar në këtë mënyrë „ **A keni mundësi të mirrni pjesë në aktivitete të ndonjë organizate nëse keni interesim?**” Numri më i madh i të anketuarve kanë dhënë qendrime pozitive në lidhje me këtë pyetje (45.8%) dhe se organizata janë të hapura për antarsim të ri dhe se kanë mundësi të kuçen, nëse dojnë. Përqindja e atyre që mendojnë se mund të kuçen, vetëm nëse organizatat i ftojnë është (42.7%), dhe në fund nuk mund të lajm anash është numri i atyre të cilët kanë deklaruar se organizatat janë të mbyllura për antarsim të ri (11.5%). Rezultatet nga të dhënat e lartpërkruara na tregojnë një pretendim pozitiv se organizata janë të hapura për antarsim të ri. Nga analiza e përgjigjeve, veçanërisht është me rëndësi të shqyrtohet struktura e të anketuarve në bazë të të dhënave socio-demografike. Sipas gjinis, vitit të shkollimit dhe përkatësisë nacionale kemi disa përjashtime hasen tek meshkujt (54.2%), tek nxënësit të vitit të I (50.5%) dhe Tërgovishtë (100.0%), ku numër më i madh i të anketuarve janë deklaruar se do të kuçen në ndonjë organizatë nëse i ftojnë.

E. Influenca Juaj

20.

Pyetja e parë që ishte parashtuar për ndikimin e nxënësve që e kanë mbi procesin e sjelljes së vendimeve nga ana e administratës së shkollës, ka dhënë rezultate bregosëse. Në pyetjen e parashtuar **”Mendoj se qëndrimet e mija kanë rëndësi gjatë sjelljes së vendimeve relevante që më preokupojnë”** 12.2% prej të anketuarve janë përgjigjur pozitivisht; 23.7% janë përgjigjur me ”Ndonjëher”; 29.2% janë përgjigjur me “Ndonjëher, por vetem për vendime që kanë rëndësi të vogël”, ndërsa 27.8% janë përgjigjur negativisht. Rraporti i krahasimit sipas qyteteve ka dhënë këto të dhëna:

Tabela 5: *Mendoj se mendimi im ka rëndësi për shkollën kur administrata sjell vendime relevante që mua më preokupojnë*

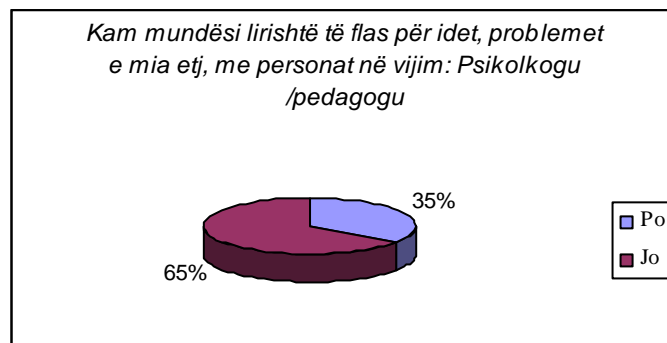
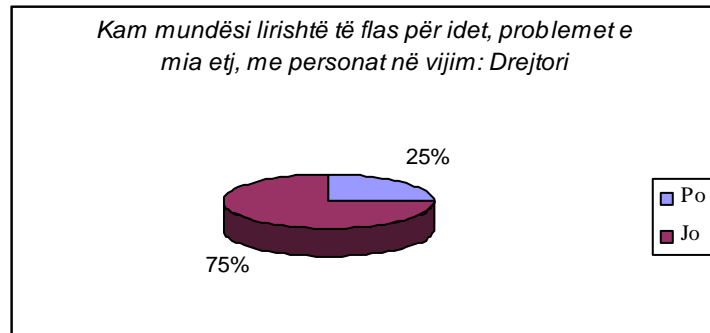
Qyteti	“gjithmon”	“ndonjëher”	„ ...vetem për vendime të rëndësishme”	“asnjëherë”
Kumanovë	11,9%	29,7%	30,3%	28,1%
Gjlan	15,6%	39,6%	21,9%	22,9%
Preshvë	12,2%	28,7%	25,4%	33,7%
Tërgovisht	5,3%	23,7%	60,5%	10,5%

Dallimi në përgjigjeve mvaret nga gjinia e të të anketuarit. Ashtu që, shumica e përgjigjeve negative vërrehën tek femrat (29.1%), për dallim nga meshkujt (26.1%).

Përgjigje me struktur të ndryshme hasëm tek nxënësit të vitit të III negativisht janë përgjigjur 35.5%, për dallim nga ata të vitit të I me 20.5% kanë dhënë përgjigje me “Asnjëher”. Analiza sipas shkollave pjesmarse në anketim tregon se ka përjashtime të mëdha nga distribucioni normal, por prap shkollat teknike kanë disa përqindje më shumë përgjigje pozitive.

Edhe tek kjo pyetje mund të vertetohet ligjshmëria sipas të së cilës nxënësit prindërit e të cilëve janë me kualifikime më të larta (sin ë arsim, ashtu edhe në profesion) kanë numër të madh të përgjigjeve negative. Kjo na dërgon në një përfundim për rëndësin e rrethit social ku jetojm, si dhe botkuptimet tona si dhe te drejtat e shprehjes së mendimeve dhe si ndikojn në sjellen e mendimeve.

21.

Më tutje, që të fitojm të dhëna për qëndrimet e nxënësve, ide dhe probemet ndaj ndonji subjekti në rrethin e shkollës, të ankëtuarit i pyetëm që të deklarohen për qëndrimin që vijon **"Kam mundësi lirishtë të flas për idet, problemet e mia etj, me personat në vijim"**, në tabelen në vijim mund të shifen rezultate e fituara:

Tabela 6: Mund lirishte te flas per idet, problemet me personat ne vijim

Subjekta në shkoll	Po	Jo	Gjithsej
Drejtori	24,8	75,2	100,0
Pedagogu/psikologu	35,0	65,0	100,0
Mësimdhënës	73,6	26,4	100,0

Besim më i madh nxënësit kanë treguar ndaj mësimdhënësve (73.6%). Subjekti i ardhshëm me të cilin nxënësit mund hapurazi të bisedojnë është pedagogu, përkatësisht psikologu i shkollës (35.0%). Shpërndarja e kësaj e notave për besim, përkatësisht për afërsi me subjektet e shkollës është pritur, dhe paraqet një shpërndarje të logjikshme të kohës së kaluar të atyre subjektve me nxënësit dhe niveli i komunikimit mes tyre. Nga kjo del se nxënësit kohën më të madhe e kalojnë me mësimdhënësit, çka edhe formon një afërsi më të madhe, dhe ata janë të njoftuar me të gjitha problemet, idet dhe qëndrimet e nxënësve. Pastaj vjen pedagogu dhe psikologu, të cilët duhet të kujdesen për komunikimin e nxënësve dhe më mirë të shqyrtohen nevojat e tyre. Në fund vjen drejtori (24.8%), i cili gjendet në krye të kësaj hierarchie dhe që njohësisht ai është në distancë më të largët për komunikim me nxënësit. Sipas të dhënave të fituara për qytetet e përfshira, vërehet një përjashtim në lidhje me afërsin e psikologut/pedagogut nga shkolla e tyre.

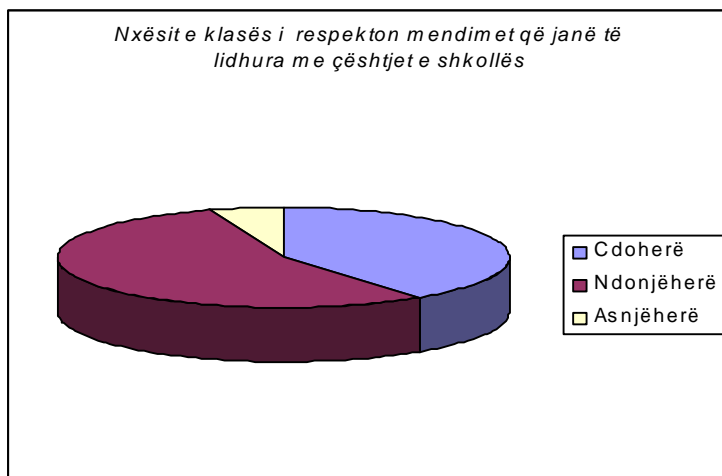
Tabela 7: Mund lirishte te flas për idet, problemet me personat në vijim (për qytet)

Qyteti	në %		
	Po	Jo	Gjithsej
Kumanovë	41,1	58,9	100,0
Gjilan	39,6	60,4	100,0
Preshevë	17,7	82,3	100,0
Tërgovishtë	76,3	23,7	100,0

Nga kjo tabel mund të konstatojmë se të anketuarit nga Tërgovishta (76,3%) kanë perceptim pozitiv për bashkëpunimin dhe komunikimin me pedagogun/psikologun e shkollës së tyre. Gati se gjysma nga të anketuarit nga Kumanova (41.1%) janë deklaruar se kanë bashpunim me pedagogun dhe psikologun, të dhëna të ngjajshme kemi edhe për Gjilanin (39.6%). Në Preshevë paraqitet perceptim i kundërt për marrëdhëniet me pedagogun dhe psikologun, vetëm 17.7% nga të anketuarit nga ky ëjtët mund lirishtë të bisedojnë me pedagogun e shkollës së tyre.

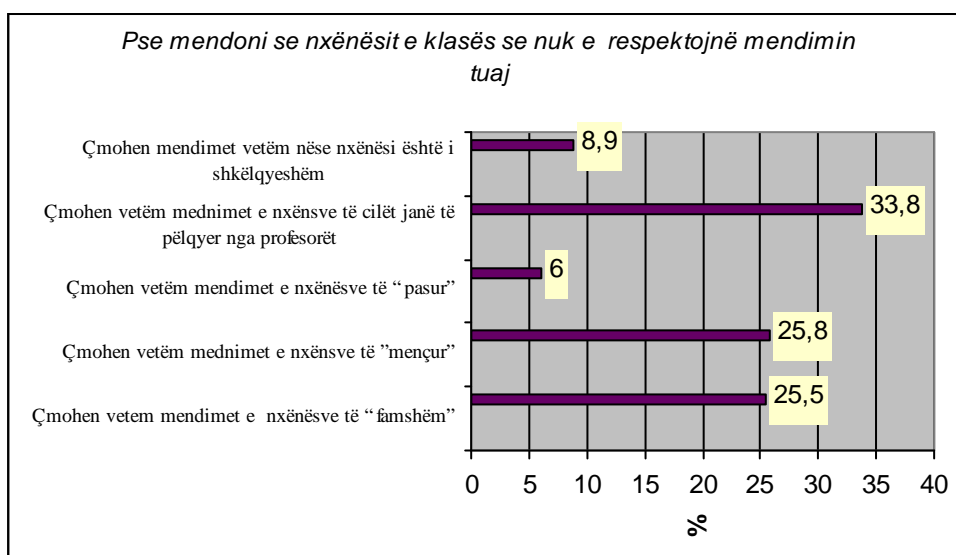
F. Vendimarrja

22.

Pjesa e gjashtë e këtij pyetësi i u është dedikuar mardhënieve mes nxënësve dhe procesit të sjellejs së vendimeve, me qëllim që të vërtetohet se a egziston diskriminim mes nxënësve. Ashtu, në pyetjen e parë në këtë pjesë (pyetja me numër 22): "Nxënës të klasës e respektojnë gjithmonë mendimin tim për çështje të lidhura me shkollën?". Janë fituar këto të dhëna: "Gjithmonë"- 39.6%; "Ndonjëherë" 55.0% dhe "Asnjëherë" 5.2%. Nëpër qytete, ka përjashtime në përgjigjet në Kumanovë (me 33.0% përgjigje pozitive), për dallim nga tre qytetet tjera të cilët kanë përgjigje përafërsisht të ngjajshme (43% kanë dhënë përgjigje "Gjithmonë"). Në këtë pyetje nuk janë hasur përjashtime tek të anketuarit në baz të gjinis, vendbanimi (qytet apo fshat). Numër më i madh i përgjigjeve pozitive hasen tek nxënësit të vitit të I (44.2%) në krahasim me nxënësit e vitit të III (34.7%), tek nxënësit e gjimnazit janë fituar 44.2% përgjigje pozitive ndërsa tek shkollkat teknike me 36.5% të përgjigjeve pozitive. Ligjshmëria që ishte gjetur tek grupet tjera në baz të profesionit të prindërve dhe nivelit të arsimit, tek kjo pjesë e pyetësit nuk është vërtetuar. Përgjigje pozitive për disa nijansa më shumë të pranishme tek prindërit të cilët kanë nivel më të lartë të arsimit, çka na sjell në një përfundim se egziston diskriminim mes nxënësve sipas rrethit social prej ku kanë preardhje.

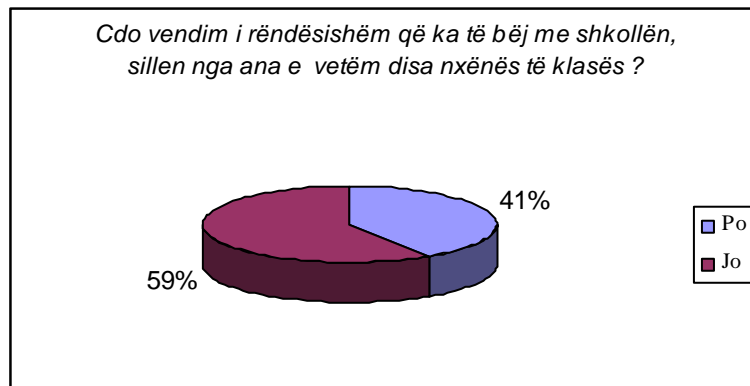
23.

Edhe një dimension kërkimit për vendimarrje në shkollë paraqet edhe shqyrtimi i madhënieve mes nxënësve dhe bashkëpunimi mes tyre. Në pyetjen e parashtruar: ” **Pse mendoni se nxënësit e klasës se nuk e respektojnë mendimin tuaj?** ” të dhënat e fituara janë dhënë në tabelën në vijim:

Nga rezultatet e fituara mund të konkludohet se numër më i madh i nxënësve (33.8) besojn se në shkollë vlersohen mendimet e nxënësve të cilët janë të famshëm mes mësimdhënësve. Mbas tyre janë ata të cilët mendojnë se çmohen vetëm mendimet se të ”mençurve” (25.8%) dhe të nxënësve të ”famshëm” (25.5). Eshtë interesant fakti se 8.9% nga nxënësit janë deklaruar se çmohen mendimet e nxënësve të ”mençur”. Përgjigjet e të anketuarve meshkuj dallohen nga distribucioni normal, ashtu që tek grupi referent përgjigje me frekuente është se mendimet më shumë çmohen nga nxënësit e mençur (33.6%). Janë paraqitur përjashtime sispas shkollës se ku mësojnë nxënësit. Tek të anketuarit nga gjimnazi më shumë dominon qëndrimi se çmohen mendimet vetëm të nxënësve të shkëlqyeshëm (16.2%), në krahasim me nxënësit e shkollave teknike (4.7%). Duke i analizuar përgjigjet e dhëna sipas qyteteve mund të hasen përjashtime në përgjigje të të anketuarve nga Gjilani dhe Tërgovishtën. Ashtu që 45.5% nga të anketuarve nga Gjilani janë përcaktuar për modalitetin e dytë (”Çmohen vetëm mendimet e nxënësve të ”mençur”), ndërsa 52.4% nga Tërgovishta mendojnë se vetëm çmohen mendimet e nxënësve të ”famshëm”.

24.

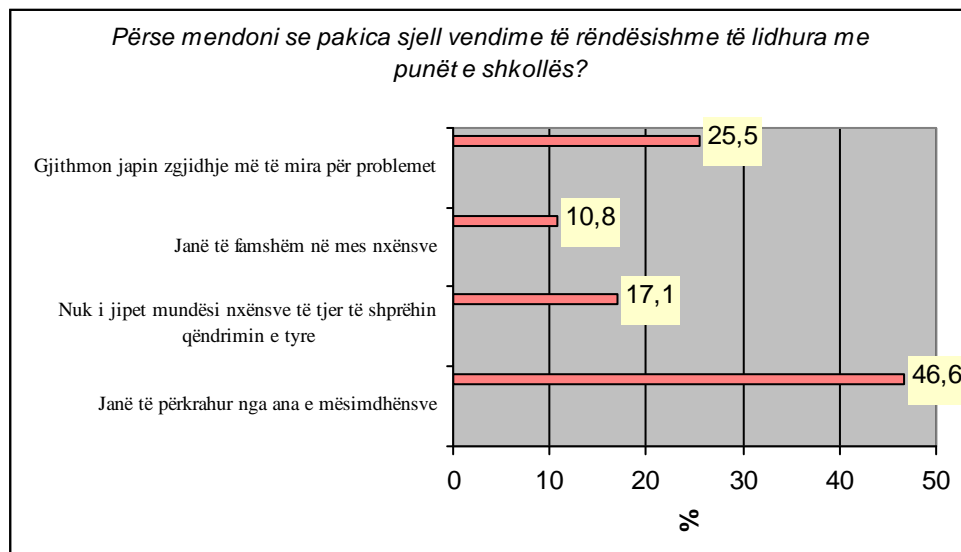

Në qëndrimin e dhën ”**Cdo vendim i rëndësishëm që ka të bëjë me shkollën, sillen nga ana e vetëm disa nxënës të klasës ?**”, 40.8% janë përgjigjur me ”po”, përkundër 59.2% nga ata që janë përgjigjur me ”jo”. Përgjigje pozitive në këtë pyetje janë deklaruar edhe numër i madh i nxënësve në shkollat teknike (43.2%), përdundër të anketuarve nga gjimnazi (37.2%). Numër më i madh i nxënësve të vitit të parë e ndajn qëndrimin për pabarazin mes tyre kur është në pyetje sjellja e vendimeve për punë të cilët kanë ata i brengosin (44.2%), ndërsa tek nxënësit të vitit të III është 37.2%. Sipas qyteteve, numër më të vogël të përgjigjeve pozitive ka në Preshevë me 28.7%, në Tërgovishta me 42.1%; në Kumanovë 44.3%, ndërsa në Gjilanë me 56.3%, fakt çka befason, duke marr parasysh të anketuarit nga ky qytet kanë më së shumti përgjigje pozitive në pyetjet që ishin të lidhura me prezencën e përfaqësuesve të ndryshëm të organizatave të ndryshme nëpër shkollat të cilët i përfaqësojnë interesat e tyre. **Ky fakt duhet të alarmoj se**

pikërishtë organizata e tilla nuk janë mjaft inkluzive dhe transparente në punën e tyre.

Janë hasur edhe dallime të vogla në këtë pyetje mes nxënësve nga vendbanime rurale (me 43.2% përgjigje pozitive), përkundrazi ata të cilët jetojnë në qytete(38.8%), ndërsa sipas gjinis, dallime të tilla nuk janë gjetur. Përfundim të ngjajshëm mund të hasim si në pyetjen e me numër 22 edhe për këtë pyetje, përveç asaj se te kjo pyetje disproporcioni është edhe më i madh. Sa më i ulët që është statusi i prindërve të të anketuarve (niveli i arsimit, përkatësisht lloji i profesionit), aq më e shprehur është qëndrimi se vendimet me rëndësi i sjell numër i vogël i nxënësve. Për shembull, pozitivisht në këtë pyetje janë përgjigjur 76.9% nga të anketuarit prindërit e të cilëve nuk kanë të kryer shkolën fillore, ndërsa përqindja e të anketuarve prindërit të të cilëve janë më nivel të arsimit univerzitar paraqet 33.3%. Dallimi në këtë rast vërehet shumë shpjet dhe e njëjta mund të vërehet duke analizuar përgjigjet sipas nivelit të arsimit të nëns, si dhe profesionit të të dy prindërve. **Rezultatet e kësaj dhe në përgjithsi të të gjitha pyetjeve në këtë pjesë (nga pyetja me numër 22 deri 25), tregojnë diskriminimi në baz të statusit social është i pranishëm tek nxënësit dhe ndikon në mënyrën se si ata organizaohen mes veti.**

25.

Mund të thuhet se mardhëniët mes nxënësve paraqet një indikator për klimën çka mbizotron në shkollë dhe udhheqjen demokratike të shkollës. Që të fitojm një fotografi më të qart për këtë problem, ajo grup e nxënësve të cilët mendojnë se vetëm disa nxënës sjellim vendime relevante kërkuja që ti paraqesin dhe të deklarohen për shkaqet të cilat sjellin deri tek kjo gjendje. Në pyetjen „**Përse mendoni se pakica sjell vendime të rëndësishme të lidhura me punët e shkollës?**”, kan dominuar përgjigjet e atyre nxënësve të cilët janë të përkrahur nga ana e profesorëve me (46.6%), vetëm 25.5% mendojnë se pakica vendos përshkak se japin zgjidhje më të mira për problemet e tyre. Vazhdojnë ata të cilët mendojnë se nuk i jipet shanse nxënësve të tjerë të shprehin qëndrimet dhe mendimet e tyre (17.1%) dhe 10.8% mendojnë se ata

nxënës sjellin vendime përshkak se janë të famshëm në mesin e nxënësve. Në baz të përpunimit të dhënave mund të përfundojm se përgjigjet janë të determinuara nga disa karakteristika socio-demografike të të anketuarve. Nga variablat të cilat ishin të kyçura në këtë kërkim, më më rëndësi ishin dallimet tek nacionaliteti, niveli i arsimit dhe profesioni i prindërve si dhe nga lloji i shkollës se ku mësojnë.

Tabela 8: Përse mendoni se pakica e nxënësve sjell vendime të rëndësishme të lidhura me punët e shkollës?(sipas nacionalitetit)

Nacionaliteti	në %				
	Janë të përkrahur nga ana e mësimdhënsve	Nuk i jipet mundësi nxënësve të tjer të shprehin qëndrimin e tyre	Janë të famshëm në mes nxënësve	Gjithmon japin zgjidhje më të mira për problemet	Gjithsej
Maqedon	55,6%	29,6%	14,8%	/	100,0%
Shqiptarë	50,4%	14,1%	10,7%	24,8%	100,0%
Sërb	30,8%%	19,2%	7,7%	42,3%	100,0%
Romë	100,0%	/	/	/	100,0%
Turqë	50,0%	/	50,0%	/	100,0%

Edhe në këtë rast përkatësia nacionale ka ndikuar në preferencën e modaliteteve. Nga tabela mund të shifet se egzistojn disa përjashtime tek të anketuarit maqedonas dhe serb, përkatësisht maqedonasit mendojnë se ajo grup e vogël nuk jep zgjidhje më të mir për problemet, por përkundrazi, më shumë se gjysma e të anketuarve mendojnë se ata sjellin vendime përshkak se janë të përkrahura nga ana e mësimdhënsve (55.6%). Tek serb kemi një shikim tjetër, se nxënësit e zgjedhur japin zgjedhje më të mira për të gjitha problemet (42.3%). duke marr parasysh nivelin e arsimit të prindërve të të anketuarve, mund të shifet se tek ata nxënës prindërit e të së cilëve kanë nivel të lart të arsimit mendojnë se nxënësit sjellin vendime përshkak se janë të përkrahur nga ana e mësimdhënsve. Rezultatet e kryqzuara nga kjo pyetje me profesionin e prindërve, në një mënyrë të vërtetë edhe rezultatet e kryqzuara në pyetjen e mëpar. Nëse e shikojn modalitetin e parë („janë të përkrahur nga ana e mësimdhënsve”), që dominon në distribucionin normal, shifet se kjo përgjigje haset tek të anketuarit prindërit e të cilëve janë më profesion bujq, puntor në fabrik apo të papunësuar. Sipas llojit të shkollës ku mësojnë nxënësit, nxënësit e gjimnazit më së shumë janë deklaruar se pakica e nxënësve të cilët sjellin vendime, më të vërtetë sjellin vendimet më të mira për zgjidhjen e problemeve (33.8%). Në vazhdim janë të paraqitura përgjigjet e të anketuarve sipas përkatësisë nacionale dhe sipas qyteteve ku është realizuar kërkimi.

Tabela 9: Përse mendon se pakica e nxënësve nga klasa e jote sjellin vendime për problemet në shkollë?(sipas qyteteve)

Qyteti	Janë të përkrahur nga ana e mësimitdhënsve	Nuk i jipet mundësi nxënsve të tjer të shprehin qëndrimin e tyre	Janë të famshëm në mes nxënsve	Gjithmon japin zgjidhje më të mira për problemet	Gjithsej
Kumanovë	57,5	7,5	12,5	22,5	100,0
Gjilan	39,4	16,9	9,9	33,8	100,0
Preshevë	46,9	30,6	8,2	14,3	100,0
Tërgovishtë	47,7	11,4	13,6	27,3	100,0

G. Lobimi në shkollë

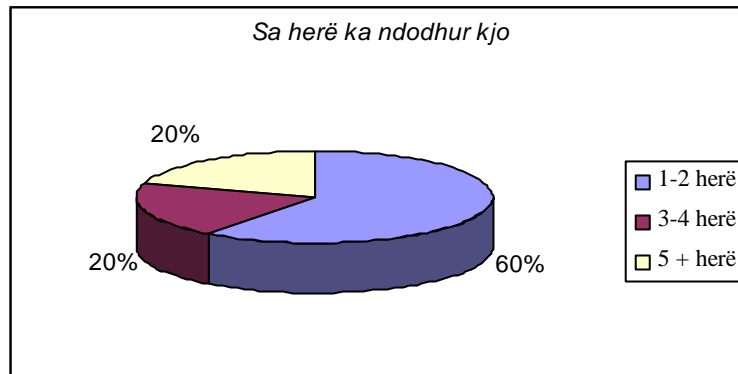
26.

Në pjesën e fundit të këtij pyetesori shtë përpiluar që të shifet se a egzistojn lobime në vetë shkollën, si nga ana e mësimitdhënsve është dhe nga ndonje palë e tretë. Në pyetjen se „ **A ka bërë ndonjëri nga mësimitdhënsit ndonjë komentare/qëndrim politikë gjate kohës së mësimit?**” me përgjigje „po” janë deklaruar 38.6% nga të anketuarit. me 33.3% nga viti i I, ndërsa 44.2% të anketuar nga viti i III, kanë dhënë përgjigje pozitive. Ky fakt nuk duhet të na befaso, përshkak se nxënësit nga viti i III dhe IV, shumica e tyre e fitojnë të drejtën e votimin ashtu që mund të jën nën ndikim të „lobimit të partive politike” në shkollën e tyre. Krahasuar me shkollat, numër shumë më i madh dhe më i vlershëm, të lobimeve është hasur në gjinazet (47.7%), për dallim nga shkollat teknike në këtë pyetje me „po” janë përgjigjur 32.6% nga të anketuarit. Duke analizuar sipas qyteteve, shkall më të lart të ndikimit politik në procesin mësimit është vërejtur tek të anketuarit nga Gjilani me 53.1%; të Preshevës më 42.5%, që është fakt se e ilustron tensionin politik ne këto dy

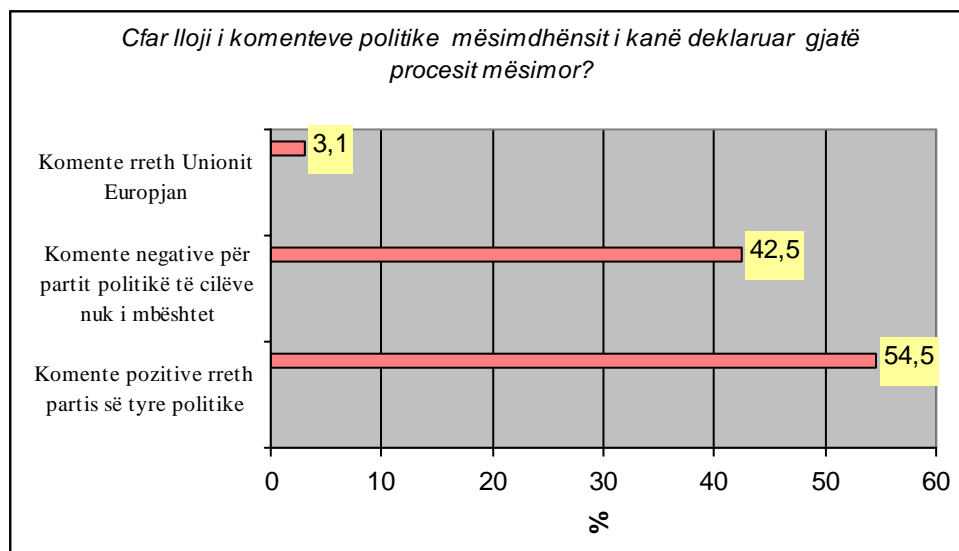
qytete. Pastaj vijojn Kumanova (me 32.4% përgjigje pozitive), Tërgovishta me 13.2% përgjigje pozitive.

27.

Përveç konstatimit se mësimdhënësit a deklarojn qëndrime politike gjat procesit mësimor, deshëm të informohemi për frkuencën e paraqitjes dhe çfar lloji te komentve më së shpeshti përdoren. Dominon numri i të anketuarve të cilët deklarojn se njëher apo dyher ka ndodhur (60.1%), pastaj vijojn ata të cilët deklarojn se ka ndodhur pesë apo më teperher që mësimdhënësit të deklarojn qëndrime apo komente politike gjatë procesit mësimor (20.2%), dhe në fund në mes jana ata të cilët janë deklaruar ka ndodhur tri deri ne katër her (19.7%). Është interesnt të vërehet fakti për nxënsit nga gjumnazi më përkatësi maqedonë dhe shqiptarë tek të cilët dominon modaliteti se ka ndodhur njëher deri në dy, por më së pakti pës hër apo më shumë, çka na tregon se niveli I ndikimt te lobimit politik në shkoll është në zvoglim.

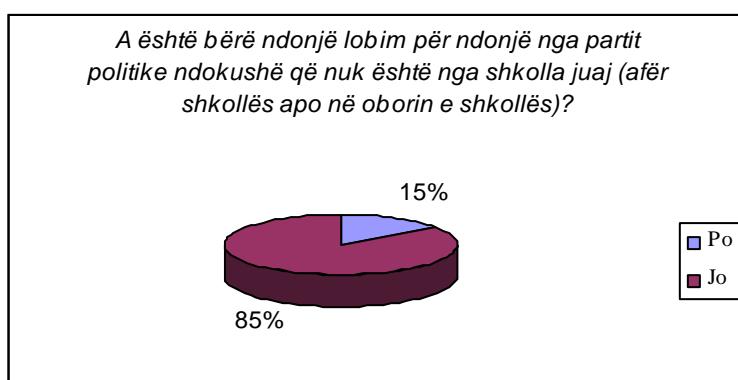
28.

Dimenzion tjetër në përpunimin e këtij problemi ka qenë ***lloji të komenteve politike që mësimdhënsit i kanë deklaruar gjatë procesit mësimor.*** Përgjigjet këtu kanë qenë gati se të ngjajshme, përkatësihtë 54.4% janë deklaruar se më së shpshti jipen komente pozitive për partint e tyre politike, kundër 42.5% të cilët janë përgjigjur se më së shumti jipën komente negative për partin që nuk e përkrahin. 3.1% nga të anketuarve deklarohen se

komentët e mësimdhënsve më së shpësi janë qëndrime positive apo negative për Unionin Europjan. Sipas përkatesis gjinore, tek të anketuarit meshkuj përgjigja më dominante janë komentet negative të mësimdhënsve (55.7%), për dallim nga femrat të anketuara tek të cilat hasen përgjigje në form të distribucionit normal. Përjashtime janë hasur, tek shkolla se ku mësojnë, ku përgjigjet e nxënësve të gjymnazit janë të ndara sipas llojit të komenteve të mësimdhënsve, komentë negativë (49.5%), pozitive me (48.4%), ndersa tek të anketuarit nga shkollat e teknike dominojnë komentë pozitive (60.2%), përdallim nga komentet negative (35.7%). Gjendja sipas qyteteve në përgjithsi, përgjigjet janë të shpërndara si distribucioni normal, në Kumanovë ka një përqindje të madhe të komenteve për Unionin Europjan, për dallim nga qytete tjera, lloji i komenteve mungon vetëm në Tërgovishtë (0.0%).

29.

Pyetja e fundit në pyetësor ishte pyetja në vijim: **“A është bërë ndonjë lobim për ndonjë nga partit politike ndokushë që nuk është nga shkolla juaj (afër shkollës apo në oborin e shkollës)?”**. Pozitivisht janë deklaruar 15.2% nga nxënësit. Lobimi politik nga ana e palës së tret për një nian më shumë është paraqitur tek nxënësit të vitit të III (16.5%), kundër atyre të vitit të I (14% më përgjigje positive). Dallim i madh egziston sipas shkollave. Ashtu që 11.6% nga të anketuarit nga shkollat teknike janë përgjigjur se egziston lobim politik në shkollë nga ndonjë person i tret, ndërsa kjo përqindje tek nxënësit të gjimnazit është shumë më e madhe me 20.6%. Të dhënat sipas qyteteve janë dhënë në tabelën e mëposhtme. Si edhe ke pyetja me numër 25, edhe këtu numër më i madhë të përgjigjeve positive kemi në Gjilan, ku secili katri nxënës ka vërejtur aktivitete politike në kuadër të shkollës se ku mëson.

Tabela 10: *“A ka bërë ndonjë lobim për ndonjë nga partit politike ndokushë që nuk është nga shkolla juaj (afër shkollës apo në oborin e shkollës)?”*

Qyteti	Po	Jo
Kumanovë	12,4%	87,6%
Gjilan	25,0%	75,0%
Preshëvë	14,4%	85,6%
Tërgovishtë	7,9%	92,1%

IV. Konkluzione për rezultatet e paraqitura

Nga kërkimi i bërë dhe rezultatet e fituara mund të konstatohet se perceptini i nxënësve mvaret nga karakteristikata socio-demografike. Rezultatet nga analiza e të dhënave mund ti rezimojm kështu si më vijim:

- ***Mos egzistimi i një modeli të definuar që i përfaqsim të interesave të nxënësve.*** Besimi shumë i vogël në Unionet e shkollave të mesme me vetëm 4.2%, ndërsa besim me të madh në trupat unitar të shkollës. Në Tërgovishtë as që figuron Qyra lokale e Unionit të nxënësve të shkollave të mesme, si trup i shkollës i cili sjell vendime relevante për problemet e nxënësve;
- ***Organizata rinore jotransparente.*** Organizatat rinore kryesisht janë të koncentruara nëpër kryeqytet, dhe nuk kanë rrejt mjaft të zhvilluar nëpër shkolla, nuk janë mjaft inkluzive me aktivitete të tyre dhe në pranimine e anëtarëve të rritur (numër i madh i të antekuarvë as atë që din se këto organizata i përfaqsojnë interesat e tyre dhe se anëtarët e të njëjtave janë të zgjedhur në mënyrë demokratike;
- ***Mos egzistimi i një menyre konkrete të bashkëpunimit të mësimit dhe administratës së shkollës me nxënësit dhe njëkohësisht egzistimi i një tretman i pabarabart me iniciativat e nxënësve***
- ***Evalimi i punës së mësimit është incidentete*** (49.0% nga të anketuarit janë përgjigjur se nuk kanë mundësi të bëjnë vlerësim), ndërsa aty ku ka, nuk forohet vetëdijë për rëndësinë e vlerësimit;
- ***Diskriminim valid dhe brengosës mes nxënësve*** ku çmohet dhe vlerohet vetëm mendimi i disa nxënësve (më së shpeshi të atyre nxënësve të cilët janë më të "famshëm" mes mësimit), sjellja e vendimeve në klasë bëhet me anë të pak nxënës edhe atë prap më përkrahjen e mësimit, e jo ata të cilët sjellin vendime më të mira;
- ***Nxënësit janë të shfaqur nën ndikime politike gjate dhe jashta procesit mësues***, si nga ana e mësimit edhe ashtu edhe nga njerz të tjer.

Rekomandime për mënyra dhe drejtime për veprim:

- ✓ Definimi i modeleve për organizata shkollore, mënyren e bashkëpunimit me administratën, me obligime nga përpara të definuara dhe ingjencia në procesin e sjelljes së vendimeve;
- ✓ Përgjegjesi më të madhe dhe shqyrtim me fleksibil nga ana e administratës dhe mësimdhënësve i inicijativave të nxënësve, me qëllim për pjesmarje të nxënësve në sjelljen e vendimeve të reja si dhe ndryshimin e rregullave të vjtra në rrethin e shkollës si dhe rrespektimi i së drejtës për zgjedhje;
- ✓ Te formohet klimë transparente, e hapur dhe përkrahje të përbashkët dhe ku nxënësit do të jëtë të kyçur në misionin e shkollës, si dhe të behen pjesë e zinxhirit të vendimarrjes.
- ✓ Të nxitohet në përmisimin e bashkëpunimit të shkollave me sektorin e OJQve;
- ✓ Organizimin e takimeve formale dhe joformale mes drejtorëve dhe nxënësve si modele të bashkëpunimit të administratës së shkollës dhe nxënësve;
- ✓ Vlersim i rregullt për situatën në shkollë, formimin e politikës së vlërsimit dhe evaluimit si dhe sistem të evaluimit;
- ✓ Tejkalmi i jobarazis/diskriminimit mes nxënësve përmes tranimeve për stereotipe dhe paragjykime si dhe tejkalmimin e tyre
- ✓ Formimi i një atmosfere me energji pozitive për përkrahje të përbashkët dhe ndihmë, përmes komunikimit të pa dhunshëm si dhe punës në grupe;
- ✓ Ngritja e nivelit të kontrollës të institucioneve përkatëse për eliminim e ndikimeve politike mbi nxënësit.